

OBSAH

Předmluva	11
1. Právní normy – kontexty filosofické	13
1.1 Pojem právní normy	13
1.1.1 Hledisko noetické aneb Kognitivismus versus non-kognitivismus	13
1.1.2 Hledisko ontologické aneb Platnost jako bytí právních norem (problém kolize platností)	17
1.1.3 Reprodukce života, svoboda a moc – pojmová východiska vnějšího pozorovatele	21
1.2 Znaky právních norem	24
1.2.1 Regulativnost	24
1.2.2 Obecnost	25
1.2.3 Differentia specifica	29
1.3 Regulativ a regulativní věta (norma a normativní věta), preskriptivní a deskriptivní věta	30
1.4 Regulativ (norma) a imperativ	32
1.5 Exkurs o logické struktuře právních norem	33
1.5.1 Skutková podstata aneb Podmínka nastoupení normativního tlaku	33
1.5.2 Normativní následek	36
1.5.3 Vztah podmínky a normativního následku	37
1.6 Modality normativnosti (příkaz, zákaz a dovolení)	40
2. Právní principy	45
2.1 Právní formalismus, praktický důvod aktuálnosti problematiky právních principů	45
2.2 Terminologická poznámka (termíny normy, pravidla, zásady, maximy, principy, hodnoty)	47
2.3 Logické vymezení právních principů	49
2.3.1 Dworkinova teorie právních principů jako kritika právního pozitivismu ..	49
2.3.2 Alexyho kritika a rozšíření Dworkinovy koncepce	50
2.3.3 Otazníky obou koncepcí	52
2.4 Spor, nebo kolize!	53
2.4.1 Srovnání nesrovnatelného (konfliktu dispozic dvou norem s kolizí subsumpčních podmínek obsažených v hypotéze normy jedné)	53
2.4.2 Kolize principů a metoda specifikace	56

2.5 „Axiomatická“ povaha právních principů aneb Prostupování právního řádu principy	58
2.6 Místo závěru poznámka k otázce nepsaných principů v systému psaného práva	60
3. Pozitivismus versus iusnaturalismus: nekončící příběh	62
3.1 Vymezení pojmu práva jako východisko řešení netriviálních případů	62
3.2 Impulzy k diskusi z doby nedávné	63
3.2.1 Východisko přirozenoprávní (Ç. Radbruch, M. Kriele a L. L. Fuller)	63
3.2.2 Východisko pozitivněprávní (H. L. A. Hart a O. Weinberger)	65
3.2.3 „Pohartovské“ období	68
3.3 Struktura možných argumentů	70
3.3.1 Stručné repetitorium	70
3.3.2 Hume-Jørgensenova teze	72
3.3.3 Rozdílnost přirozenoprávního chápání „spojovací“, respektive „oddělující“ teze (obsahové a institucionální sepětí morálky a práva)	73
3.4 Třídění případů obsahového napětí mezi právem a morálkou	77
3.4.1 Konflikt demokratického a totalitního systému	77
3.4.1.1 Překonání totalitního systému v kontextu vztahu morálky a práva (neboli exkurs o československém a následně českém řešení vyrovnání se s totalitní minulostí)	77
3.4.1.2 Občanská neposlušnost	79
3.4.2 Konflikt nikoli systémový neboli akceptace nepsaného práva v evropském kontinentálním právu a soudcovské rozhodování contra, respektive praeter legem jako způsob řešení napětí mezi morálkou a právem	80
3.5 Přiřazení normotvorné kompetence jako odstranění obsahového napětí mezi morálkou a právem	83
4. Problém spravedlnosti	85
4.1 Antinomie spravedlnosti	85
4.1.1 Spravedlnost formální a materiální	85
4.1.2 Spravedlnost a rovnost	86
4.1.3 Spravedlnost a relativita morálky	88
4.1.4 Zákonná a nadzákonná spravedlnost	89
4.1.5 Rawls versus Nozick aneb Společenská smlouva versus neviditelná ruka	91
4.1.6 Napětí mezi spravedlností a efektivností	94
4.1.7 Spravedlnost obecná a individuální	95
4.2 Úloha vědy	96

4.3 Definiční hypotéza – spravedlnost jako kontextuální hodnocení přirazování a odnímání dober	98
4.4 Rovnost ve spravedlnostním úsudku	102
4.4.1 Překvapivost paradigmatu rovnosti	102
4.4.2 Spravedlnost jako dvojí rovnost (rovnost kontextu a rovnost obecností)	103
4.4.3 Spravedlnost a akceptovatelnost hledisek odlišování (hledání ústavněprávní)	104
4.4.4 Hierarchie dober a břemen a míra jejich kongruence	107
4.5 Spravedlnost jako předmět institucionální aktivity	109
4.5.1 Spravedlnost, změna a instituce	109
4.5.2 Institucionální past moderní doby	111
4.5.3 Implikace nedosažitelnosti Paretova optima	111
4.5.3.1 Funkce institucí	111
4.5.3.2 Legitimita institucí	113
4.6 Spravedlnost jako výsledek, nebo procedura (přirazování dober a břemen)?	115
4.6.1 Affirmative action	115
4.6.2 Ekvivalence výměnných vztahů versus jejich férovost	115
4.6.3 Priorita procedurální spravedlnosti	116
Seznam použité literatury	119

vat kontexty otázek, jež die mého názoru patří k těm nejdůležitějším v právně filosofickém myšlení. Raději mezi ně prosadím tři kategorie svobody a mezi ve světě novou, možností přeměnitelné komerční „propasti“ mezi tím, co jest, a tím, co být má, pomocí normy a principů. Je-li to možné napětí mezi právem pozitivním a abstraktním, vztah práva a spravedlnosti. Velmi tradičně řečeno, jedím mezi ně otázky právně ontologické (zkoumání práva jako výsledku souřadnic kategorií svobody a morálky), otázky normativní (zkoumání právní normy jako výsledku napětí mezi vnitřním a vnějším, resp. vůlí) a konečně otázky ekilogické (zejména zkoumání vztahu práva a spravedlnosti).

Nesouhlasím s východiskem svých dvou je hlavně Jürgensenova text, východiskem metodologickým pak není psát strukturální analýzu zkoumaných pojmů. Všechny čtyři studie společně i zamyšlení o jejich následně společně knižní publikace (což samo o sobě, a to pouze s několika úpravami, zejména v kapitole první).

V předkládané knize se pokouším dostat i dalšímu dvojím cíli: je to pokus systematictějším způsobem v rámci oboru filosofie práva navázat kontakty, komunikaci s vývojem demokracie právně filosofického výkladu, a zároveň se pokusit v diskusi s ním nabídnout i vlastní možné pohledy, resp. řešení. Jelikož